

**Adversity Quotient of Junior High School Students in
Surawitthayakarn School under the Secondary Educational Service
Area Office Surin**

Wiphasongsiri Yongkong

Rajapark Institute

E-mail: wiphasongsiri32@gmail.com

Supod Sangngern

Ratchapak Institute

E-mail: Supot.97@hotmail.com

Supol Chunsandee

Ratchapak Institute

E-mail: supoldee@gmail.com

Wirapron Suriyasukprasert

Rajapark Institute

Email: Wirasuriya.197823@gmail.com

Somrak Yanathiro

Ratchapak Institute

E-mail: Phrasomrak@gmail.com

Received

Reviewed

Revised

Accepted

02/12/2025

22/12/2025

04/01/2026

19/01/2026

Abstract

Background and Aims: Problem-solving intelligence (AQ) among students is crucial in today's world, especially for students in grades 7-9 (secondary school), a period of significant academic and social change. A high AQ helps students manage problems effectively, develop creative problem-solving skills, and cultivate mental resilience, leading to continuous holistic development. This research aims to: 1. study students' problem-solving intelligence; 2. compare students' problem-solving intelligence; and 3. propose guidelines for developing problem-solving intelligence among lower

secondary school students at Surawittayakarn School, Surin Secondary Educational Service Area Office.

Methodology: This research employed a mixed-methods approach. The sample consisted of 310 junior high school students from Surawittayakarn School, academic year 2024, selected using stratified random sampling based on grade level. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of .95. Statistical analyses included percentages, means, and standard deviations. Hypothesis testing was conducted using the t-test and F-test. A purposive sampling method was used to develop problem-solving intelligence and overcoming obstacles in students. Qualitative data was collected through semi-structured interviews and analyzed using content analysis.

Results: Students' problem-solving and coping intelligence, overall, is at a high level. Differences in gender, grade level, and study plan show no significant differences in overall or specific aspects of problem-solving intelligence. To develop students' problem-solving intelligence, educational institutions should design activities to enhance it, particularly in situational control. They should also foster a positive attitude towards problem-solving and increase confidence in decision-making, perhaps by inviting guest speakers or experienced students to share their approaches to dealing with difficult situations.

Conclusion: The overall problem-solving and perseverance intelligence of students is at a high level. A comparison of problem-solving and perseverance intelligence by gender, grade level, and study plan revealed no significant differences overall or in specific aspects. To further develop problem-solving and perseverance intelligence, educational institutions should design activities for students that will enable them to apply the skills learned in daily life and future learning.

Keywords: coping intelligence; overcoming obstacles

ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิภาทรงศิริ ยงคง

สถาบันรัชต์ภาคย์

อีเมล: wiphasongsiri32@gmail.com

สุพจน์ แสงเงิน

สถาบันรัชต์ภาคย์

อีเมล: Supot.97@hotmail.com.

สุพล ฉุนแสนดี

สถาบันรัชต์ภาคย์

อีเมล: supoldee@gmail.com

วิราภรณ์ สุริยะสุขประเสริฐ

สถาบันรัชต์ภาคย์

อีเมล: Wirasuriya.197823@gmail.com

สมรัก ญาณธีโร

สถาบันรัชต์ภาคย์

อีเมล: Phrasomrak@gmail.com

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเรียนและสังคม การมี AQ ที่ดีช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขสถานการณ์ และมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน 2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคารฯ ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจี้ชีและมอร์แกน สุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นแล้วเทียบสัดส่วนตามระดับชั้น ได้จำนวน 310 คน

เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 13 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ ครูผู้สอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคารฯ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน ของนักเรียนแตกต่างกัน มีความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางในการพัฒนาความฉลาดในทางการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน สถานศึกษาควรกำหนดรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการควบคุมสถานการณ์ และควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเผชิญปัญหาและเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจ โดยการเชิญวิทยากรหรือรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ตรงมาแบ่งปันแนวทางการรับมือกับสถานการณ์ยากลำบาก

สรุป: ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน พบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางในการพัฒนาความฉลาดในทางการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน สถานศึกษาควรมีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมสำหรับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถนำทักษะจากการจัดกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในอนาคต

คำสำคัญ : ความฉลาดในการเผชิญปัญหา; การฟันฝ่าอุปสรรค

บทนำ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (Adversity Quotient: AQ) ในปัจจุบัน ได้แก่ ปัจจัยในตัวบุคคล เช่น ลักษณะนิสัย ความคิดเชิงบวก และความสามารถในการปรับตัว ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสนับสนุนทางอารมณ์จากผู้ปกครอง ปัจจัยโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจ และบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา และปัจจัยสังคม เช่น การมีเพื่อนที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ปัจจัยเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมให้นักเรียนมีศักยภาพในการเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ได้ดีขึ้น (ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา. 2565) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเรียนและสังคม การมี AQ ที่ดีช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขสถานการณ์ และมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง ความสำคัญของ AQ ยังรวมถึงการสร้างรากฐานทางจิตใจที่เข้มแข็งทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำในอนาคต โดยความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน เป็นแนวคิดที่ถูกเผยแพร่ในปี 1997 โดยพอล จี สตอลทซ์ (Dr. Paul G. Stoltz ผู้เขียนหนังสือ “Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities” (Stoltz, 1997)

การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจในตัวเอง และการแก้ปัญหา เป็นหัวใจสำคัญของ AQ ความสำคัญของ AQ จะเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างคุณลักษณะของคนไทยให้สามารถอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสทางการศึกษาและสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรพัฒนาตนเองของนักเรียนทุกกลุ่มในสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2566)

การจัดการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะนโยบายการจัดการศึกษาที่ได้กำหนด “ให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาโดยตรง” เพื่อให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีอิสระคล่องตัวในการบริหารได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ (พิชชุดา น่วมน่องบุญ. 2559) องค์ประกอบของความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (Adversity Quotient: AQ) เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างนักเรียนที่สามารถปรับตัวและเติบโตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของนักเรียนโรงเรียนสุรวิทยาคาร ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น มีพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมที่ซับซ้อน ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (Adversity Quotient: AQ) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การควบคุมสถานการณ์ (2) วิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ (3) การรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค (4) ความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถฟื้นตัวจากความล้มเหลวและยังคงพยายามอย่างต่อเนื่องในเป้าหมายที่ตั้งไว้

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (Adversity Quotient: AQ) ในโรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่านักเรียนบางกลุ่มขาดความสามารถในการเผชิญปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาเรื่องเพื่อน ปัญหาเรื่องเรียน/การเข้าศึกษาต่อ ปัญหาการใช้โทรศัพท์/เล่นเกม/เล่น Facebook/ติดโซเชียลอื่นๆ ปัญหาความรัก ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาด้านอื่น ๆ (โรงเรียนสุรวิทยาคาร. 2566) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทั้งตัวนักเรียน ครอบครัว และระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริม AQ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ความฉลาดในการเผชิญ

ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน (Adversity Quotient: AQ) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา
นักเรียนให้มีความพร้อมต่อการเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนในยุคปัจจุบัน

จากการศึกษาข้างต้น วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟัน
ฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการ
เผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบการศึกษา
ของโรงเรียนสุรวิทยาคาร และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจ
ระดับ AQ ของนักเรียนในโรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
มากขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ AQ
ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สุรินทร์

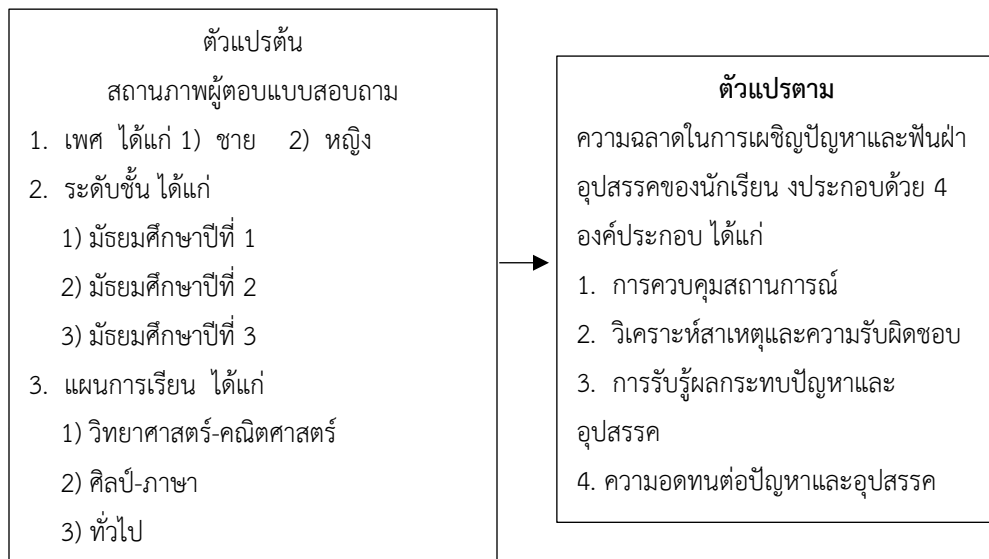
สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่มีที่มีเพศ ระดับการศึกษา และแผนการเรียนแตกต่างกันมีความฉลาดในการเผชิญ
ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการสังเคราะห์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,632 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี และมอร์แกน (จานินทร์ ศิลป์จารุ. 2563: 48 – 49 อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan.1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดสัดส่วน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป จำนวน 1 คน หัวหน้าทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน รวม 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้น (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำแนกตามสถานภาพ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ร่างแบบสอบถามความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 - 1.00

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนในโรงเรียนวิวัฒน์โยธิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (Cronbach. 1990: 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

5. นำแบบสอบถามจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ดำเนินการสร้างแบบการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 นำแบบการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ถูกต้องและครอบคลุม

2.3 ปรับปรุงแก้ไข พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏฯ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสสุรินทร์ เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสุรวิทยาคาร ประสานกับครูประจำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อแจกแบบสอบถาม จำนวน 310 ฉบับเมื่อครบกำหนดรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับคืนจำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการประสานกลุ่มเป้าหมายและส่งหนังสือราชการด้วยตนเอง กำหนดนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการจัดกลุ่มการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพและเสียงไว้ทุกครั้ง โดยขออนุญาตในการบันทึกก่อนทำการบันทึก

4. การตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยวิธีการตรวจ สามเส้า (Triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้น และแผนการเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA (One-way Analysis of Variance) หรือ F-test

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping) วิเคราะห์ตามประเด็นของข้อความ (Explanation) และตีความหมายของข้อมูลที่ได้ (Interpretation) นำเสนอเชิงพรรณนาบทความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ตามเพศโดยการวิเคราะห์ ค่า t-test Independent จำแนกตามระดับชั้น และแผนการเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA (One-way Analysis of Variance) หรือ F-test

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิเคราะห์การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังตารางที่ 1
- ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน (n=310)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการควบคุมสถานการณ์	3.83	0.58	มาก
2. ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ	3.91	0.53	มาก
3. ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค	3.85	0.62	มาก
4. ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค	3.85	0.62	มาก
รวม	3.86	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.62) ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการควบคุมสถานการณ์ ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.58)

2. การเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน โดยใช้สถิติที (t-test) และสถิติเอฟ (F-test)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรค	ชาย		หญิง		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		

1. ด้านการควบคุมสถานการณ์	3.82	0.57	3.83	0.60	-0.151	0.880
2. ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ	3.90	0.54	3.94	0.53	-0.623	0.534
3. ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค	3.88	0.59	3.82	0.66	0.807	0.420
4. ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค	3.88	0.59	3.82	0.66	0.807	0.420
ค่าเฉลี่ย	3.87	0.54	3.85	0.58	0.260	0.795

จากตารางที่ 2 พบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านการควบคุมสถานการณ์	ระหว่างกลุ่ม	.082	2	.041	.119	.888
	ภายในกลุ่ม	106.208	307	.346		
	รวม	106.290	309			
2. ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.115	2	.057	.197	.822
	ภายในกลุ่ม	89.768	307	.292		
	รวม	89.883	309			
3. ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค	ระหว่างกลุ่ม	.087	2	.044	.111	.895
	ภายในกลุ่ม	120.935	307	.394		
	รวม	121.022	309			
4. ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค	ระหว่างกลุ่ม	.087	2	.044	.111	.895
	ภายในกลุ่ม	120.935	307	.394		
	รวม	121.022	309			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.082	2	.041	.130	.878
	ภายในกลุ่ม	97.627	307	.318		
	รวม	97.710	309			

จากตารางที่ 3 พบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามแผนการเรียน โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรค	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านการควบคุมสถานการณ์	ระหว่างกลุ่ม	.552	2	.276	.802	.449
	ภายในกลุ่ม	105.738	307	.344		
	รวม	106.290	309			
2. ด้านวิเคราะห์สาเหตุและ ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.252	2	.126	.432	.649
	ภายในกลุ่ม	89.630	307	.292		
	รวม	89.883	309			
3. ด้านการรับรู้ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรค	ระหว่างกลุ่ม	.745	2	.373	.951	.387
	ภายในกลุ่ม	120.276	307	.392		
	รวม	121.022	309			
4. ด้านความอดทนต่อปัญหา และอุปสรรค	ระหว่างกลุ่ม	.745	2	.373	.951	.387
	ภายในกลุ่ม	120.276	307	.392		
	รวม	121.022	309			
	ระหว่างกลุ่ม	.522	2	.261	.825	.439
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	97.188	307	.317		
	รวม	97.710	309			

จากตารางที่ 4 พบว่า ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามแผนการเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

3.1 ด้านการควบคุมสถานการณ์ มีแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน คือ นักเรียนบางส่วนเมื่อเกิดปัญหาจะควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ บางครั้งใช้ความรุนแรง บางคนเก็บตัวเงียบ ซึมเศร้า ครูจึงต้องใช้วิธีการพูดคุย และทำตัวให้เขาไวใจ เพื่อจะได้รู้สึกดีกล้าพูดและระบาย จากการสังเกตเห็นพฤติกรรมนักเรียนในกรณีครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ดีอาจมีบางกลุ่มเท่านั้นที่ต้องมีการให้คำปรึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาภายในครอบครัวที่ส่งผลเกิดขึ้นต่อพฤติกรรมของนักเรียนภายในห้องเรียน นักเรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

3.2 ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ มีแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน คือ นักเรียนสามารถระบุปัญหา และสาเหตุที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองซึ่งโดยส่วนมากนักเรียนที่รับผิดชอบในหน้าที่จะเป็นแกนนำในชั้นเรียน สามารถประสานงานกับเพื่อนและครูเกี่ยวกับสิ่งที่มอบหมายให้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

3.3 ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค คือ การรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค ควรสร้างความตระหนัก การตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงกับตัวนักเรียนเอง การพูดคุยสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียน สร้างความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมหรือปัญหาที่เกิดขึ้น การรับรู้ผลกระทบและปัญหาเป็นทักษะที่ช่วยให้นักเรียน ไม่ตกอยู่ในอารมณ์ลบหรือมองปัญหาใหญ่จนเกินความเป็นจริง เชื่อมั่นที่จะมีครูคอยเป็นที่ปรึกษาและต้องคอยกำกับติดตามพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.4 ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค มีแนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน คือ ความสามารถของคนในการยืนหยัดและไม่ย่อท้อไม่ยอมแพ้ประโยชน์ของความอดทนต่ออุปสรรค จะสร้างความมั่นใจในตนเองสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยและมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการเผชิญหน้ากับอุปสรรค ปรับตัว และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมซึ่งแสดงถึงความพร้อมของนักเรียนในการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และการเผชิญกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากโรงเรียนและการจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน ถือเป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้ระดับ AQ ของนักเรียนอยู่ในระดับสูง แสดงถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่มีทักษะชีวิตในการจัดการกับสถานการณ์ยากลำบากได้ดี ทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม การที่ระดับโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้าน AQ อย่างต่อเนื่อง และแสดงถึงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านวิชาการและด้านพฤติกรรม จากการที่โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสนับสนุนจากครู ผู้บริหาร และครอบครัวที่มีบทบาทร่วมกันในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและจิตใจที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (2000) ที่มองว่า AQ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพิงษ์ วรสายัณห์

(2560) ที่พบว่า ความสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

2. ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน

2.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนโรงเรียนสุรวิทยาคารมีศักยภาพในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับที่ดี ทั้งด้านการควบคุมสถานการณ์ ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค และด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวัน วงษ์บุญหนัก, ศรีณย์ กอสนาน, ปิพิชญา แสงผล, นัสเรียมะยุ (2565) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธัญยามาศ คำมาตา สอดคล้องกับรัชชู วรรณา. (2553). และการศึกษาของกิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์และคณะ ซึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพแวดล้อมและอายุใกล้เคียงกับการศึกษานี้ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างหญิงและชายมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น และแผนการเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีช่วงอายุไม่แตกต่างกันมาก เป็นวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างเด็กกับวัยรุ่น นักเรียนแต่ละระดับชั้นจึงมีความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเหมาะสม และการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่มีการลงลึกในเนื้อหาวิชา จึงทำให้การเรียนในชั้นเรียนไม่เครียดและไม่มีการแข่งขันกันมากนัก ผลของการสัมภาษณ์นักเรียนในแต่ละระดับชั้นจะมีความสนุกสนาน ชื่นชอบและพึงพอใจในการ ปฏิบัติ กิจกรรม เพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ เปลี่ยนตำแหน่งในฐานะผู้นำและผู้ตาม มีความมั่นใจและ ภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งพฤติกรรม เหล่านี้ส่งผลต่อการ พัฒนาคุณลักษณะ ด้านเก่งของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร รุ่งกำจัต (2564) วิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ

ด้านการควบคุมสถานการณ์ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก เช่น ความเครียดจากการเรียน ความขัดแย้งกับเพื่อน หรือแรงกดดันจากครอบครัว สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่ระบุว่านักเรียนมีการปรับตัวและสามารถใช้สติพิจารณาปัญหาได้อย่างมีเหตุผล โดยโรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแนะแนวและกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการควบคุมตนเองจากการสังเกตเห็นพฤติกรรมนักเรียนในกรณีครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ดีอาจมีบางกลุ่มเท่านั้นที่ต้องมีการให้คำปรึกษาซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาภายในครอบครัวที่ส่งผลเกิดขึ้นต่อพฤติกรรมของนักเรียนภายในห้องเรียน นักเรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ (โรงเรียนสุระวิทยาคาร. 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐนันท์ เนตรทิพย์ (2552: 105) ที่ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอันได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถทางสมอง และการสนับสนุนทางสังคมของบุคคลแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มวิชาวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อค้นพบดังกล่าว ทั้งนี้อาจเกิดจาก บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมีความสามารถคาดการณ์ไกล และวางแผนถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรืออดเว้นการกระทำพฤติกรรมตามความต้องการของตนเอง มีความเพียรพยายามในการ อดทน เพื่อบรรลุผลในอนาคต จึงทำให้บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสามารถที่จะวางแผนหรือ เตรียมพร้อมจะเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีแนวโน้มที่จะยอมรับความจริงและกล้าที่จะรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตนเอง ซึ่งแสดงถึงระดับ AQ ที่สูงในด้านนี้นักเรียนไม่ได้มองปัญหาเป็นผลจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่สามารถพิจารณาได้ว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องในปัญหานั้นอย่างไร ครูให้ข้อมูลว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) อย่างต่อเนื่องนักเรียนสามารถระบุปัญหา และสาเหตุที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองซึ่งโดยส่วนมากนักเรียนที่รับผิดชอบในหน้าที่จะเป็นแกนนำในชั้นเรียน สามารถประสานงานกับเพื่อนและครูเกี่ยวกับสิ่งที่มอบหมายให้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองได้ดีมากได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในภาคเช้า นักเรียนมาทันเข้าแถวเป็นส่วนใหญ่และพบว่า แต่ละบริบทบางช่วงของกิจกรรม นักเรียนสามารถทำกิจกรรมหรือชิ้นงานได้สำเร็จ และให้ความรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์หาสาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ด้านการรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค นักเรียนสามารถแยกแยะผลกระทบของปัญหาในแต่ละด้าน ไม่ตีความปัญหาหนึ่งให้ลุกลามไปยังชีวิตทุกด้าน เช่น เมื่อเผชิญกับความล้มเหลวทาง

วิชาการ นักเรียนสามารถแยกแยะได้ว่านั่นเป็นปัญหาเฉพาะด้าน และยังคงมุ่งมั่นในด้านอื่น ๆ ต่อไป ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่านักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ตั้งเป้าหมายรายบุคคลอย่างชัดเจน ซึ่งช่วยให้มองเห็นภาพรวมของชีวิตในมิติที่กว้างขึ้น การรับรู้ผลกระทบปัญหาและอุปสรรค ควรสร้างความตระหนักการตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงกับตัวนักเรียนเอง การพูดคุยสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียน สร้างความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมหรือปัญหาที่เกิดขึ้น การรับรู้ผลกระทบและปัญหาเป็นทักษะที่ช่วยให้ให้นักเรียนไม่ตกอยู่ในอารมณ์ลบหรือมองปัญหาใหญ่จนเกินความเป็นจริง นักเรียนจะสามารถหาวิธีป้องกันและแก้ไขเฉพาะจุดได้ดีขึ้นสามารถส่งเสริมความรับผิดชอบและการเติบโตทางอารมณ์ เข้าใจผลกระทบของปัญหาได้ดีขึ้นนักเรียนจะสามารถมองปัญหาอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่แค่อารมณ์และกล้าที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความสามัคคี มีทักษะในการเป็นผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัฏญานัฐ เอกศิลป์ (2565: 55) ที่ผลการวิจัยพบว่าความพยายามเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความฉลาดในการแก้ไขปัญหาทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ โดยที่เมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาเข้ามา เมื่อมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาหรือพิชิต อุปสรรคเหล่านั้นแล้ว เราจะสามารถพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ และพบกับโอกาสใหม่ ๆ พร้อมทั้ง มีความก้าวหน้าในชีวิตและเอาตัวรอดอยู่ในสังคมได้อย่างดี

4. ด้านความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพยายามและไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาได้ดี แม้ในสถานการณ์ที่ต้องใช้เวลาและความพากเพียร เช่น การเตรียมตัวสอบ การแข่งขัน หรือความขัดแย้งในครอบครัว ครูผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแรงจูงใจภายในที่ดี มีเป้าหมายชีวิต และได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวและโรงเรียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์วัลลภ วุลโก (เจสระ) (2561: 101) ที่พบว่า เพื่อศึกษาแนวคิดความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิเคราะห์แนวคิดความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การรักษาศีล 5 (Morality) สอนให้นักเรียนมีอินทรีย์สังวรในศีล 5 ควบคุมตนเอง นำพาตนเองให้ผ่านอุปสรรคต่างๆ โดยการเว้นจากการทำร้ายทำลาย การลักขโมย การเสพกาม การพูดเท็จ และการเสพน้ำเมา 2) การมีวินัยในตนเอง (Discipline) กระตุ้นให้นักเรียนมีความเพียรและมีความรับผิดชอบในตนเอง โดยละเว้นจากการทำร้ายทำลาย การลักขโมย การเสพกาม การพูดเท็จ และการเสพน้ำเมา 3) การมีสติ ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา (Mindfulness) ระวังรักษาโอกาสสร้างความเจริญในทางสร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งใหม่โดยไม่ให้มีการทำร้ายทำลาย การลักขโมย การเสพกาม การพูดเท็จ และการเสพน้ำเมา 4) การรักษากาย วาจา ใจ ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน (Endurance) ซี่งจะ เพิ่มขีดความสามารถให้ยิ่งๆ ขึ้นไป โดยมีความตั้งใจที่จะไม่ทำร้ายทำลาย การลักขโมย การเสพกาม การพูดเท็จ และการเสพน้ำเมา การหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นให้หมดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมฝึกสติ (Mindfulness Training) เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ตึงเครียด เช่น กิจกรรมสมาธิช่วงเช้า การหายใจอย่างมีสติ บุรณาการการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงผ่านสถานการณ์จำลอง (Simulation) หรือ Role Play เพื่อให้นักเรียนฝึกคิดตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาจริง ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ควรจัดพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือเรียนรู้วิธีการจัดการอารมณ์ พัฒนาทักษะคิดก่อนทำผ่านกิจกรรมกลุ่ม เช่น กระบวนการ 5W1H หรือ SWOT Analysis ส่วนตัว

2. สถานศึกษาควรพัฒนาต่อยอดโดยจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมทักษะดังกล่าวอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาควรนำหลักการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ เช่น การจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ (Simulation) และกิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเผชิญเหตุการณ์ที่หลากหลายและต้องตัดสินใจภายใต้เวลาจำกัด ควบคู่กับการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนทางเลือก และประเมินผลลัพธ์อย่างมีเหตุผล

3. สถานศึกษาควรส่งเสริม กิจกรรมสะท้อนความคิด เช่น เขียนบันทึกประจำวันวิเคราะห์ปัญหาที่เผชิญและบทเรียนที่ได้รับ กระบวนการคิดเชิงระบบ ใช้แผนผังต้นไม้เหตุและผล เพื่อช่วยให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหา จัดกิจกรรม ผิดแล้วเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อความผิดพลาด เช่น นิทรรศการข้อผิดพลาดที่สร้างแรงบันดาลใจ ฝึกความรับผิดชอบผ่านโครงงานนักเรียน เช่น มอบหมายภารกิจที่ต้องรับผิดชอบทั้งรายบุคคลและกลุ่ม

4. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสอนการประเมินผลกระทบอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือ เช่น ตาราง T-Chart หรือ Consequence Mapping ฝึกการตั้งคำถามปลายเปิด กิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาหลายมิติ (Multi-perspective Analysis) เช่น วิเคราะห์สถานการณ์ในมุมมองของตนเอง เพื่อน ครอบครัว ครู สื่อสารให้เห็นว่า ปัญหาไม่ใช่จุดจบ ส่งเสริมแนวคิดว่าการกระทบของปัญหาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่บทสรุปสุดท้ายของชีวิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. การศึกษาการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3. ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบของการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคของครูว่ารูปแบบใดที่เหมาะสมกับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สурินทร์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ เอกศิลป์. (2565). การออกแบบแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อส่งเสริมความฉลาดในการแก้ไข ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, ปรีศนีย์ เกตะบุตร, และปิยวุฒิ ศิริมงคล. (2559). ภูมิหลัง ความสามารถในการ สร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. วารสารสุทธิปริทัศน์, 30(93), 86-99.
- ธัญญามาศ คำมาตา. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟัน ฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะวัน วงษ์บุญหนัก, ศรัณย์ กอสนาน, ปิพิชญา แสงผล, นัสเรียว นิมะยุ. (2564). การศึกษา ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาเภสัชศาสตร์กรณีศึกษา: คณะเภสัช ศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 14(28), 70-80.
- พระสมุห์วัลลภ วลโล (เจสระ). (2561). รูปแบบการพัฒนาความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดไทรมา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชชุดา น่วมนงบุญ. (2559). องค์ประกอบปัจจัยความฉลาดในการแก้ไขอุปสรรคของผู้บริหารกลุ่ม โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติรัชมง์คลาภิเษก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- รัชญู วรรณ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค การ สนับสนุนทางสังคม กับความเครียดในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โรงเรียนสุรวิทยาคาร. (2566) รายงานผลการดำเนินการเพื่อเป็นสถานศึกษาต้นแบบนักเรียนเพื่อนที่ ปรึกษา สถิติผลการบริการให้คำปรึกษาแยกตามสภาพปัญหาของชมรมนักเรียนเพื่อนที่ ปรึกษา YOUTH COUNSELOR (YC) วิถีใหม่. โรงเรียนสุรวิทยาคาร: สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.

- วสิน ตัณฑเกตุร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคความ
ฉลาดทางอารมณ์ และความพึงพอใจในงานของนักธุรกิจเครือข่ายบริษัทการตลาดเครือข่าย
แห่งหนึ่ง โดยมีพันธสัญญาเกี่ยวกับเป้าหมายเป็นตัวแปรสื่อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชุดา บุญเกตุ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตาม
บริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคตวิสัยสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพ
แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุริย์พร รุ่งกำจัด. (2556). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ด้าน
บุคคลของสถานศึกษา อำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อิทธิพงษ์ วรสายัณห์. (2560). ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อความสามารถเผชิญและฟื้นฟ้อ
อุปสรรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, Lee J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. 3 ed. New York: Harper &
Publisher.
- Stoltz, Paul. G. (1997). *Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities*. New
York: John Wiley & Son Inc.
- Stoltz, Paul. G. (2000). *Adversity Quotient @ work : make everyday challenges the key
to your success - putting the principles of AQ into action*. New York: Harper
Collins Publishers Inc.